

מגורים משותפים לפני נישואים אינם תנאי מספיק לקביעת מעמד "ידועים בציבור"

הכותבים: רו"ח אורנה צח - גלרט, יועצת בתחום ביטוח לאומי

מר חיים חיטמן, רו"ח (משפטן) ישי חיבה - ארצי, חיבה, אלמקייס, כהן פתרונות מיסוי בע"מ
בית הדין האזורי (ב"ל 19-03-59215) דחה ביום 20.7.2021 את תביעתם של אסף ארזי והדר וטורי (להלן: המבוטחים) להכיר בהם כידועים בציבור טרם נישואיהם. אי לכך בדיון חייב המוסד לביטוח לאומי (להלן: המל"ל) את המבוטחת בדמי ביטוח כמי שאינה עובדת, בשנתיים שקדמו לנישואיהם.

רקע חוקי

"אשתו" – לרבות הידועה בציבור כאשתו והיא גרה עמו.
"עקרת בית" – אישה נשואה, למעט עגונה, שכן זוגה מבוטח לענף אזורי ותיק ושאינם, שאינה עובדת שכירה ואינה עובדת עצמאית.
עקרת בית נשואה (או ידועה בציבור) פטורה מתשלום דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות (להלן: דמי ביטוח).

תמצית עובדתית

בני הזוג צעירים ורווקים, הכירו בשנת 2013, עברו לגור יחד עם שותפים ב-2014, בשנת 2015 עברו לדירה שכורה משותפת במצפה רמון, ב-2016 התארסו וב-2017 נישאו.
משבקשה המבוטחת לפתוח עסק עצמאי בשנת 2018, נסקר עברה הביטוחי על ידי המל"ל ונשלחו לה חיובים בגין תקופות העבר (כרוקה החייבת בדמי ביטוח בגין עצמה). המבוטחים הגישו למל"ל שאלון לידועים בציבור שבו טענו כי הם היו ידועים בציבור משנת 2015, ועל כן דין המבוטחת כדין עקרת בית נשואה, הפטורה מתשלום דמי ביטוח.
המל"ל דחה את בקשתם מהנימוק כדלקמן: "מוסד הידועים בציבור הינו תחליף למוסד הנישואין, לזוגות שלא יכולים או מעוניינים מסיבה כלשהי להתחתן כדת וכדין. במקרה שלכם הקשר התמסד בקשר הנישואים ולא ניתן להכיר בבני זוג לפני חתונה כידועים בציבור". [ככל הידוע לנו ומניסיונו – לגבי זוגות ב"שלב ב" – המל"ל בוחן עניינית, ולא "דוחה על הסף", בנימוק זה].

דין והחלטה

על פי הפסיקה, המבחנים להיות זוג בגדר ידועים בציבור הם שניים: מבחן סובייקטיבי – רצון לקשירת חיים יחדיו, והמבחן האובייקטיבי של ניהול משק בית משותף, דבר שמעיד על המבחן הסובייקטיבי.
עוד נקבע בפסיקה: הוכחת מערכת יחסים של ידועים בציבור מושתתת על 3 מרכיבים: קיום חיי משפחה כבני זוג, מגורים משותפים וניהול משק בית משותף.
תקופת יחסים ארוכה בין שני אנשים, אינה תנאי מספיק. גם מגורים משותפים – דבר שצעירים רבים נוהגים בו כיום – אינו תנאי מספיק, שכן בפועל רבים מהללו נפרדים בסופו של דבר, ולא הגיעו כדי נישואין או ידועים בציבור. לכן יש לבדוק בקפידה יתרה כל טענה שמועלית בדיעבד.

עובדתית, הוכחו מגורים משותפים. ניהול משק בית משותף טרם הנישואים בפועל, לא הוכח כלל ואף נראה כמוכח ההיפך: למעט חוזה השכירות, לא הומצאו כל ראיות לאיחוד משאבים כלכליים, המבוטחים נמנעו מהצגת דפי בנק או פירוט עסקאות בכרטיס אשראי ואסמכתאות להוצאות משותפות, המבוטח לא מצא לנכון לרשום את המבוטחת כשותפה בחשבון הבנק שלו, ולא לרשום את הרכב שרכש לרגל המעבר למצפה רמון גם על שמה, אלא עד לסמוך למועד החתונה.

בעדויות שונות ובמענה לשאלות, התרשם בית הדין כי בני הזוג מתחמקים, בלתי מהימנים ודבריהם לעיתים סותרים ובלתי סבירים, ונראה כי עניין הידועים בציבור הועלה בראשם לראשונה משנדרשה המבוטחת לשלם דמי ביטוח בגין תקופות העבר.

את פסק דין יוסף זקן עליו רצו המבוטחים להיסמך – מקרה בו הוכרו בני זוג כידועים בציבור, ובשלב מאוחר יותר נישאו – מאבחן בית הדין מהמקרה דנן בשלוש אבחנות:

קיום קשר ארוך של 7 שנים טרם הנישואין, בהן נחתם הסכם ממון להסדרה פורמאלית של היחסים הרכשיים שבין הצדדים.

שני בני הזוג שם היו בפרק שני /שלישי עם ילדים, ומקובל במקרים כאלו לא להינשא שוב, אלא להיות ידועים בציבור. זאת בשונה מזוג רווקים צעירים, שמערכת היחסים שלו התפתחה בהדרגה.

ניתן הסבר סביר למעבר בין "ידועים לציבור" לנישואין, בשונה מהמקרה דנן בו לא ניתן כל הסבר מניח את הדעת, ההיפך.

התביעה נדחתה, וחיובה של המבוטחת בדמי ביטוח לתקופה שעד נישואיה נותר בעינו.

לא בקלות ויתר בין הדין על חיובם של בני הזוג בהוצאות.